

Ārsta Viktora Strauba memuārgrāmatas – sava laikmeta liecinieces

Maija Pozemkovska

Rīgas Stradiņa universitāte, Medicīnas vēstures institūts, Latvija

Ievads. 2013. gada 1. maijā Latviešu ārstu un zobārstu apvienības (LĀZA) ilggadējais biedrs, kādreizējais LĀZA Ohaijo kopas (ASV) priekšnieks ārsts Viktors Straubs atzīmēs savu 95 gadu jubileju. Viņš ir pēdējais dzīvais Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes 1944. gada absolvents. Sakarā ar jubileju un pēc V. Strauba personīga lūguma, LĀZA valde nolēmusi atbalstīt triloģijas “Sava laikmeta liecinieks” otrās daļas izdošanu (par dzīvi ASV no 1952. līdz 1993. gadam). Triloģijas pirmā daļa iznāca trīs grāmatās – 2002., 2003. un 2012. gadā.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir sniegt vērtējumu par ārsta Viktora Strauba padarīto – viņa memuāriem, kas detalizēti apraksta notikumus starpkaru periodā Latvijā, Otrā pasaules karu un dzīvi emigrācijā ASV, kur joprojām dzīvo vairāki simti latviešu izcelsmes ārstu, tostarp izcili mācībspēki un profesori (brāļi Zariņi u. c.).

Darbā izmantoti Viktora Strauba darbi – trīs grāmatas, kas iznākušas pēdējo desmit gadu laikā Latvijā, un manuskripts (ceturtā grāmata), kas pašlaik tiek sagatavots publicēšanai un iznāks 2013. gada pavasarī Rīgā (sakarā ar V. Strauba 95 gadu jubileju).

Viktora Strauba memuāri vērtēti pēc vēsturiski pētnieciskās un kritiskās metodes.

Rezultāti. Viktors Straubs ir atstājis līdz šim nenovērtētu mantojumu Latvijas medicīnas vēsturē. V. Straubs dzimis 1918. gadā Feodosijā (Krievijā, tagad Ukraina), kur viņa tēvs strādāja par kara ārstu. Kopš 1918. gada rudens Straubu ģimene dzīvojusi Rūjienā. Pirmajā grāmatā “Sava laikmeta liecinieks. Kāda vidzemnieka atmiņas. I daļa (1918–1939)”, kas iznāca 2002. gadā, autors ar lielu mīlestību apraksta savu bērnību un jaunības gadus Rūjienā, kur mācījās pamatskolā un ģimnāzijā. Otrajā grāmatā “Trīs armijās. Kāda vidzemnieka atmiņas. II daļa (1939–1945)”, kas iznāca 2003. gadā, autors apraksta dienestu Latvijas armijā, Baigā gada (1940–1941) notikumus, vācu okupāciju un studijas Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātē, kā arī vēlāk, pēc ārsta diploma iegūšanas 1944. gadā 31. martā, piedzīvoto latviešu leģionā. Trešā grāmata “Neziņas gadi” (iznāca 2012. gadā Rīgā) veltīta atmiņām par dzīvi gūstekņu nometnēs Putlosā un Cēdelgēmā (Vācijā) un par pirmajiem pēckara gadiem, kad autors strādā dažādās Vācijas slimnīcās, apprecas un gaida atļauju ģimenes izceļošanai uz ASV, pirms izceļošanas pusgadu strādājot par kuģa ārstu. Šobrīd sagatavošanā ir ceturtā grāmata, kurā atainoti notikumi kopš 1952. gada janvāra, kad autors kopā ar sievu un gadu veco meitu izceļo uz dzīvi ASV līdz 1993. gadam, kad V. Straubs pārtrauc strādāt, aizejot pensijā.

Secinājumi. Ilgdzīvotājs Viktors Straubs, neskatoties uz cienījamo vecumu un ar to saistītajām veselības problēmām, joprojām ir garā možs un turpina rakstīt savus memuārus. Šie memuāri ir paliekoša vērtība Latvijas medicīnas vēsturē, jo aptver notikumus gandrīz gadsimta garumā. Viņa atmiņas ir interesants kultūrvēsturisks dokuments par piedzīvoto. Darbos atspoguļoti latviešu tautas likteņi Otrajā pasaules karā un dzīve emigrācijā ASV. Jāpiebilst, ka Otrā pasaules kara beigās, baidoties no represijām, emigrēja vismaz 70% latviešu ārstu.